

อ ๑ ที่ ต ต ป ร ิ ย ๑ ย สู่ ต ร

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ก็อะไรเล่า
ชื่อว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุเป็น
ของร้อน รูปทั้งหลายเป็นของร้อน วิญญาณอาศัยจักขุเป็น
ของร้อน สัมผัสอาศัยจักขุเป็นของร้อน ความเสวยอารมณ์
เป็นสุขเป็นทุกข์ หรือมิใช่สุขมิใช่ทุกข์ ที่เกิดขึ้นเพราะจักขุสัมผัส
เป็นปัจจัย แม่นั่นก็เป็นของร้อน

อาทิตตปริยายสูตร

๓๕๐

สรรพสัตว์และสรรพสิ่ง ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไป ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ ล้วนตกอยู่ในสภาพนี้ทั้งนั้น คือ มีความไม่เที่ยงแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมทุกอนุนิยามที่มนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องตาย แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นเลิศกว่าใครในภพสาม ก็ยังต้องทอดทิ้งพระวรกายของพระองค์ไว้ในโลก แล้วดับขันธปรินิพพานไป

ดังนั้น เราต้องหมั่นนึกคิดถึงความตายอย่างนี้อยู่เสมอ จะได้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต แล้วเร่งชวนช่วยสร้าง ความดีในทุกรูปแบบ สิ่งใดที่ไม่เป็นสาระ จะได้ปลดปล่อยวาง ให้อใจหลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นในคน สัตว์ สิ่งของ ที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา มุ่งแสวงหาสิ่งที่เป็นนิจจัง สุขัง อัตตา คือพระรัตนตรัยภายในตัวของเรานั้นเอง ให้พิจารณาปล่อยวาง อย่างหนึ่ง เพื่อมุ่งเข้าหาอีกอย่างหนึ่ง ที่เป็นสาระแก่นสารที่แท้จริงของชีวิต

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ใน อาทิตตปริยายสูตร ว่า

“สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวง เป็นของร้อน กิณฺณิ ภิกฺขเว สพฺพํ อาทิตฺตํ ภิกษุทั้งหลาย สิ่งอะไรเล่าเป็นของร้อน

อาทิตตปริยายสูตร

๓๕๑

จกฺขุ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ นัยนฺตาเป็นของร้อน รูปา-
อาทิตฺตา รูปทั้งหลายเป็นของร้อน จกฺขุสมฺผลฺโส อาทิตฺโต
ความสัมผัสถูกต้องทางตาเป็นของร้อน ยมฺปิํ จกฺขุสมฺผลฺส-
ปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา
ตมฺปิ อาทิตฺตํ ความรู้สึกอารมณ์มีขึ้น เกิดขึ้น เพราะจกฺขุ-
สัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด เป็นสุขบ้าง ทุกข์บ้าง ไม่สุข
ไม่ทุกข์บ้าง แม้อันนั้นก็เป็นของร้อน เป็นต้น”

อาทิตตปริยายสูตร เป็นอีกพระสูตรหนึ่งที่มีความสำคัญ
ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอน
บุคคลผู้หลงเชื่อในลัทธิบูชาไฟ เนื่องจากในสมัยก่อนโน้น มีลัทธิ-
พราหมณ์ที่นิยมการบูชาไฟ พอตื่นเช้ามาก็ทำสूरियนมัสการ
บูชาบน้อมพระอาทิตย์บ้าง ไฟบ้าง ที่ทำไปนั้นก็เพราะเข้าใจ
กันว่า ไฟก็ดี ดวงอาทิตย์ก็ดี เป็นสภาวะที่พึ่งที่ระลึก และให้
คุณประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ถ้าไม่บน้อมบูชาเทพเจ้า
เหล่านี้ ท่านอาจจะนำความหายนะมาให้ แต่มนุษย์ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่
ไฟที่ร้ายแรงกว่าไฟบรรลัยกัลป์ หรือไฟใดๆ ในโลก นั่นคือ ไฟราคะ
ไฟโทสะ และไฟโมหะ

เหมือนในสมัยพุทธกาล เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของ
เราได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ได้ทรงแสดงปฐม-
เทศนาชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ให้เหล่าปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ พง

อาทิตตปริยายสูตร

๓๕๒

จนพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม บรรลุลหรรณเป็นพระโสดาบัน พร้อมกับพรหมอีก ๑๔ โภฏี ก็ได้บรรลุลหรรณตามไปด้วย หลังจากนั้นพระพุทธรองค์ทรงแสดงอนัตตลักขณสูตรจนปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ท่าน ได้บรรลุลหรรณเป็นพระอรหันต์ ต่อมาได้ทรงแสดงอนุปปกัภาพพร้อมทั้งอริยสัจ ๔ ให้กับยสกุลบุตรพร้อมกับเพื่อนๆ อีก ๕๔ คน ได้บรรลุลหรรณเป็นพระอรหันต์ แล้วออกบวชเป็นพระอริยสาวก ทำให้ลัษณัตถ์พุทธรกาลมีพระอรหันต์บังเกิดขึ้นในโลก ๖๑ องค์

หลังจากนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าก็เสด็จไปอุรุเวลา-เสนานิคม แคว้นมคธ ซึ่งมีพระเจ้าพิมพิสารเป็นผู้ครองเมือง เป็นเมืองที่มีความเจริญมั่งคั่งรุ่งเรืองที่สุดในสมัยนั้น จึงทรงตั้งพระทัยว่า จะปักหลักพระพุทธรศาสนาที่แคว้นมคธนี้ ดังนั้นก่อนอื่นพระพุทธรองค์จะต้องทรงแก้ไขความเห็นผิดของเจ้าลัทธิผู้มีชื่อเสียงมากในเมืองนี้ให้ได้เสียก่อน ทรงทำปาฏิหาริย์ ๓,๕๐๐ ครั้ง เพื่อปราบชฎิลเจ้าลัทธิบูชาไฟ คืออุรุเวลกัสสปะมีบริวาร ๕๐๐ คนที่กัสสปะมีบริวาร ๓๐๐ และคยากัสสปะมีบริวาร ๒๐๐ ทำให้ทุกคนหันมานับถือพระพุทธรศาสนา

หลังจากทรงแสดงปาฏิหาริย์หลายครั้ง เพื่อกำจัดทูลลัษณมานะของชฎิล ๑,๐๐๐ คนแล้ว ก็ได้ทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรให้ฟัง เพราะพวกชฎิลเคยบูชาไฟมาก่อน จึงมีความเข้าใจใน

อาทิ ตตปริยายสูตร

๓๕๓

เรื่องไฟดี ทรงมีพระประสงค์จะให้ทุกคนได้รู้ว่า ไฟคือความร้อนที่เกิดขึ้นนั้น เกิดมาจากอะไร พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสว่า

*“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ก็อะไรเล่าชื่อว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุเป็นของร้อน รูปทั้งหลายเป็นของร้อน วิญญาณอาศัยจักขุเป็นของร้อน สัมผัสอาศัยจักขุเป็นของร้อน ความเสวยอารมณ์เป็นสุขเป็นทุกข์ หรือมิใช่สุขมิใช่ทุกข์ ที่เกิดขึ้นเพราะจักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นั้นก็ เป็นของร้อน ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะไฟ คือราคะ คือโทสะ และโมหะ ร้อนเพราะความเกิด ความแก่ และความตาย ร้อนเพราะความโศก ความรำพัน ความทุกข์กายทุกข์ใจ ความคับแค้นใจ

โสตเป็นของร้อน เสียงทั้งหลายเป็นของร้อน ฆานะเป็นของร้อน กลิ่นทั้งหลายเป็นของร้อน ชิวหาเป็นของร้อน รสทั้งหลายเป็นของร้อน กายเป็นของร้อน โผฏฐัพพะทั้งหลายเป็นของร้อน มนะ คือใจเป็นของร้อน ธรรมทั้งหลายเป็นของร้อน วิญญาณอาศัยมนะเป็นของร้อน สัมผัสอาศัยมนะเป็นของร้อน ความเสวยอารมณ์เป็นสุขเป็นทุกข์ หรือมิใช่สุขมิใช่ทุกข์ ที่เกิดขึ้น เพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นั้นก็ เป็นของร้อน ร้อนเพราะอะไร

อาทิตตปริยายสูตร

๓๕๔

ร้อนเพราะไฟคือราคะ เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือโมหะ
ร้อนเพราะความเกิด เพราะความแก่ และความตาย ร้อนเพราะ
ความโศก เพราะความรำพัน เพราะทุกข์กายทุกข์ใจ เพราะ
ความคับแค้นใจ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้ได้ฟังแล้วเห็นอยู่อย่างนี้
ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในจักรขุ ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในรูปทั้งหลาย
ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในวิญญานที่อาศัยจักรขุ ย่อมเบื่อหน่ายแม้ใน
สัมผัสที่อาศัยจักรขุ ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในความเสวยอารมณ์
ที่เป็นสุข เป็นทุกข์ หรือมีใช่ทุกข์มีใช่สุข ที่เกิดขึ้นเพราะจักรขุ-
สัมผัสเป็นปัจจัย”

ชฎิลทั้งหลายเมื่อไตร่ตรองตามพระธรรมเทศนา ก็เห็น
ถูกต้องไปตามความเป็นจริง จึงเบื่อหน่ายในรูป เสียง กลิ่น รส
สัมผัสทั้งหลาย เบื่อหน่ายแม้ในกาย ในโณฏฐัพพะและการ
เสวยอารมณ์ทั้งหลาย เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายความกำหนัด
เพราะสิ้นกำหนัด จิตก็หลุดพ้น เมื่อจิตพ้นแล้วก็รู้ว่าพ้นแล้ว
อริยสาวกทราบชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้อยู่จบแล้ว
กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นอีกเพื่อความเป็นอยู่อย่างนี้ ไม่มี
อีกต่อไปแล้ว เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไวยาकरणภาษิตนี้อยู่
จิตของภิกษุทั้ง ๑,๐๐๐ รูป ก็หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย
เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด

อาทิ ตต ปริยายสูตร

๓๕๕

เราจะเห็นว่า ผู้มีบุญบารมีแก่อรแล้ว เพียงได้ฟังพระธรรมเทศนาเพียงครั้งเดียว ไม่ต้องมีอรรถาธิบายมากมาย ท่านก็สามารถที่จะตรองตามได้ทัน ได้เข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิต เพราะท่านคุ้นกับการบูชาไฟมานาน เนื่องจากปฏิบัติกันมาหลายยุคหลายสมัย เพียงแต่ไม่รู้วิธีการที่ถูกต้องว่าจะขจัดไฟ คือกิเลสในตัวให้หลุดร่อนออกไปได้อย่างไร พอมียอดกัลยาณมิตร คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำ ท่านก็พร้อมที่จะสละวิธีการเก่าๆ เหล่านั้น แล้วก็มุ่งปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ พอปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ถูกวิธี ให้ดีที่สุด ก็สมปรารถนา ดับไฟกิเลสได้อย่างสิ้นเชิง

ไฟกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในใจของมวลมนุษยชาติมานับภพนับชาติไม่ถ้วน คือ ราคะ โทสะ และโมหะนี่เอง เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดชาติ ความเกิด ชรา คือความแก่ มรณะ คือความตาย โสกะ คือความแค้นใจ ปริเทวะ คือความพิโรธรำพัน ทุกขะ คือความไม่สบายกายเป็นสิ่งที่ทนได้ยาก โทมนัส คือความเสียใจ อุปายาส คือความคับแค้นใจ เพราะฉะนั้นร่างกายที่เราาร้อน เพราะไฟภายนอก ยังพอมีวิธีแก้ไขได้ แต่ถ้าใจของเราชุ่มร้อน เพราะไฟคือราคะ โทสะ และโมหะนั้น มีวิธีการแก้อย่างเดียว คือ ต้องหยุดใจ เพื่อใช้ธรรมโอสธเข้าแก้ไข ต้องสาวเข้าไปหาสาเหตุว่า ที่ใจเราชุ่มร้อนนั้นเกิดมาจากกิเลสตัวไหน

อาทิ ตตปริยายสูตร

๓๕๖

เมื่อค้นเข้าไปลึกๆ จะพบว่า รากะ โทสะ และโมหะ เกิดมาจากจักขุบ้าง รูปบ้าง ความรู้เห็นทางตา สัมผัสทางกาย ต้องแก้ไขทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ไม่ให้ยินดียินร้าย ในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณฺ์ ที่มากระทบ ถูกต้องอายตนะทั้ง ๖ นั้น เพียงทำใจให้หยุดให้นิ่งอยู่ในกลางกาย หยุดใจให้ได้เท่านั้นแหละสำเร็จหมด

เมื่อใจหยุดถูกส่วน ถูกต้นแหล่งแห่งความสุข และความบริสุทธิ์แล้ว ก็เบือนหายใน รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณฺ์ภายนอก เบือนหายในความรู้ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เบือนหายในการสัมผัสทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เบือนหายทั้งหมด เพราะมีสุขที่ยิ่งไปกว่านั้นอีกมากมายนัก โดยเฉพาะสุขที่เกิดจากใจหยุดนิ่ง จะหาสิ่งใดมาเทียบ หรือเสมอเหมือนไม่มี

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “นตถิ สนฺติปรํ สุขํ สุขอื่น ยิ่งกว่าใจหยุดใจนิ่งไม่มี” เมื่อหยุดใจไปตรงกลางกายฐานที่ ๓ ได้ ความร้อนทั้งหลายที่มีอยู่ก็ดับหมด เหลือแต่ความเย็นกาย เย็นใจ เติบ ยืน นั่ง นอน เป็นสุขทุกทิวาราตรี เป็นสัติภูโต คือ มีใจสงบเยือกเย็นแล้ว

เพราะฉะนั้น อยากดับไฟ คือกิเลส ต้องเริ่มต้นที่ใจหยุดนี้แหละ ดังนั้นให้หมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งเป็นประจำสม่ำเสมอ ฝึกกันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน